

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

Skuggasundi 3, 101 Reykjavík
Sími: 545 8800. Bréfasími: 545 8051
Netfang: nel@nel.is
Tilv.: NEL 21040002

Ákvörðun nr. 8/2022

Þann 12. janúar 2022 kom nefnd um eftirlit með lögreglu saman til fundar og tók eftirfarandi ákvörðun nr. 8/2022.

Málsatvik

Nefnd um eftirlit með lögreglu barst erindi [REDACTED] föður [REDACTED] þann 7. apríl 2021. Í erindinu gerir [REDACTED] athugasemdir við handtöku lögreglustjórans á Norðurlandi eystra á [REDACTED] ásamt öðrum ólöggráða drengjum þann 21. mars 2021. [REDACTED] gerir athugasemdir við skort á tilkynningu lögreglu til forráðamanna um handtökuna og vistun [REDACTED] í fangaklefa lögreglu. Þá gerir [REDACTED] athugasemdir við að lögreglukona hafi svarað í síma [REDACTED] þegar að [REDACTED] hringdi í hann og var honum þá tilkynnt um málavexti. Þá segir [REDACTED] að þrátt fyrir ítrekaðar beiðnir hafi sér og eiginkonu hans verið meinað um að vera viðstödd skýrslutöku lögreglu af [REDACTED]

Nefnd um eftirlit með lögreglu óskaði eftir upplýsingum frá Lögreglustjóranum á Norðurlandi eystra með bréfi þann 12. apríl 2021.

Forsendur nefndarinnar

1.

Nefnd um eftirlit með lögreglu starfar á grundvelli VII. kafla lögreglulaga nr. 90/1996, sbr. breytingar á þeim með lögum nr. 62/2016. Helstu verkefni nefndarinnar, sbr. 1. mgr. 35. gr. a í nefndum lögum, eru að taka við kærum á hendur starfsmanni lögreglu fyrir ætlað refsivert brot við framkvæmd starfa hans annars vegar og taka við kvörtunum vegna starfsaðferða lögreglu eða framkomu starfsmanns lögreglu sem fer með lögregluvald hins vegar. Undir hið síðarnefnda falla kvartanir vegna háttsemi eða starfsaðferða sem ekki verða taldar refsiverðar en gætu meðal annars leitt til þess að lögreglumaður yrði áminntur í starfi eða æskilegar breytingar gerðar á starfsháttum og verklagi. Nefndin skal, sbr. 2. mgr. 35. gr. a, greina hvað felst í erindum sem henni berast og koma þeim til meðferðar hjá viðkomandi embætti.

Með vísan til framangreinds fellur það almennt ekki undir valdsvið nefndar um eftirlit með lögreglu að endurskoða eða fjalla um almennt mat lögreglu á beitingu úrræða á grundvelli lögreglulaga eða almennt um framkvæmd rannsóknar sakamála, beitingu rannsóknarúrræða eða um ákvarðanir handhafa ákærvalds um það hvort rétt sé að gefa út ákæru í máli. Hlutverk nefndarinnar er hins vegar að taka afstöðu til þess hvort um sé að ræða ámælisverðar starfsaðferðir eða framkomu lögreglumanna við framkvæmd slíkra verkefna. Í því felst nánar tiltekið (og til dæmis) að taka afstöðu til þess hvort kvartað sé yfir því að háttsemi þeirra starfsmanna lögreglu sem að máli komu hafi ekki verið í samræmi við eðlilega starfshætti eða lög eða hvort starfsaðferðir hafi að öðru leyti farið út fyrir það sem eðlilegt var í því tilviki.

2.

Lögreglustjórinn á Norðurlandi eystra svaraði beiðni nefndarinnar frá 12. apríl 2021, með bréfi þann 21. júní 2021. Meðfylgjandi svari embættisins voru gögn í málinu.

Í gögnum málsins kemur fram að þann 21. mars 2021 hafi lögregla verið kölluð til á Sjúkrahúsið á Akureyri vegna líkamsárásar sem hafi átt sér stað skömmu áður við [REDACTED] á Akureyri. Þar hafi verið stödd fimm ólögráða ungmenni á aldrinum [REDACTED] og hafi tvö þeirra verið með áverka eftir árásina. Fram kom hjá ungmennunum að þau hafi öll verið saman í bifreið á leiðinni á [REDACTED] þar sem einn úr hópnum hafi verið búinn að mæla sér mót við aðila sem ætlaði að kaupa af honum [REDACTED]. Stuttu síðar hafi komið þar að önnur bifreið og tveir karlmenn stigið út. Annar þeirra hafi komið að bifreið þeirra til að ræða við þann sem var að selja [REDACTED] og sá hafi síðan veist að þeim sem var að selja [REDACTED] og hrifsað það af honum. Þá hafi hinn karlmaðurinn komið hlaupandi og lamið til þess sem var að selja [REDACTED] með kylfu eða hamri, auk þess sem hann hafi gengið aftur fyrir bifreiðina og brotið rúður í afturhlera bifreiðarinnar og aðra afturrúðuna.

Skömmu síðar hafi bifreið sem svaraði til lýsinga ungmennanna verið stöðvuð og í bifreiðinni verið [REDACTED] ungmenni. Grunur hafi vaknað um að þetta væru gerendur í málinu þar sem lýsing farþeganna passaði. Lögreglumennirnir hafi fengið að skoða bifreiðina og fannst þá [REDACTED] sem passaði við lýsingu. Tekin hafi verið ákvörðun um að handtaka þá sem í bifreiðinni voru vegna gruns um líkamsárás og hafi þeim á vettvangi verið kynnt réttarstaða sakborninga.

Ljóst hafi verið að málið væri umfangsmikið og var mikilvægt vegna rannsóknarhagsmuna að ná utan um málið, tryggja sönnunargögn og upplýsa um þátt hvers og eins í brotinu. Hafi því verið tekin ákvörðun um að vista sakborninga á lögreglustöð. Nokkrum klukkustundum eftir að sakborningarnir voru handteknir hafi verið haft samband við fulltrúa barnaverndar á Akureyri og fulltrúa barnaverndar í [REDACTED] þar sem [REDACTED] er búsettur.

Þá kemur fram í gögnunum að foreldrar [REDACTED] hafi mætt á lögreglustöðina á Akureyri u.þ.b. tveimur klukkustundum eftir að [REDACTED] var handtekinn og hafi þeir verið upplýstir um gang mála. Móðir [REDACTED] hafi komið á lögreglustöðina kl. [REDACTED] þann 22. mars og óskað eftir upplýsingum um stöðu máls. Henni hafi verið gert grein fyrir stöðu máls. Tekin hafi verið skýrsla af [REDACTED] kl. 16:26 en viðstaddir hana hafi verið tveir rannsóknarlögreglumenn, tilnefndur verjandi [REDACTED] og fulltrúi Barnaverndar. Ekki hafi verið gerðar athugasemdir við framkvæmd skýrslutökunnar af hálfu sakbornings, tilnefnds verjanda eða fulltrúa barnaverndar. [REDACTED] hafi verið látinn laus kl. [REDACTED] sama dag, þegar rannsóknarhagsmunir stóðu ekki lengur í vegi fyrir því að hann yrði látinn laus.

Í gögnunum kemur einnig fram að eftir að [REDACTED] hafi verið handtekinn hafi hann óskað eftir að hringt yrði í foreldra sína og þau látin vita. Þá hafi sími hans hringt látlaust og vildi [REDACTED] fá að svara í símann þar sem móðir hans var að hringja. Eftir að hafa ráðfært sig við aðalvarðstjóra hafi lögreglukona svarað í síma hans og upplýst föður hans um að hann hafi verið handtekinn og væri á lögreglustöðinni á Akureyri. Hafi það meðal annars verið gert þar sem fram hafi komið í viðræðum við drengina að hluti þeirra væri á Akureyri með foreldrum [REDACTED]. Þar með hafi foreldrum [REDACTED] verið tilkynnt um handtöku hans

og að hann væri á lögreglustöðinni á Akureyri. Eftir að búið hafi verið að skrá og vista sakborningana og þeir komnir í klefa hafi verið farið í að hafa samband við forráðamenn þeirra og hafi þá aftur verið hringt í foreldra [REDACTED] sem voru þá staddir á bifreiðastæði við lögreglustöðina á Akureyri. Þeim hafi verið boðið að koma inn og hafi þeim verið gefnar upplýsingar um stöðu máls.

Varðandi það að foreldrar [REDACTED] hafi ekki fengið að vera viðstödd skýrslutöku af [REDACTED] þrátt fyrir að hafa ítrekað óskað eftir því, þá bendi embættið á að viðstaddir skýrslutöku ásamt rannsóknarlögreglumönnum hafi verið tilnefndur verjandi [REDACTED] og fulltrúi barnaverndar, sbr. 1. mgr. 61. gr. laga nr. 88/2008. Þrátt fyrir að um ólögdráða einstakling væri að ræða ættu forráðamenn ekki skýlausan rétt á að vera viðstaddir skýrslutökur af börnum sínum sér í lagi ef það væri talið geta haft áhrif á skýrslutökur.

3.

Ekki heyrir undir valdsvið nefndarinnar að endurskoða eða fjalla um almennt mat lögreglu á beitingu úrræða á grundvelli lögreglulaga eða almennt um framkvæmd rannsóknar sakamála. Hins vegar fellur það undir valdsvið nefndarinnar hvernig tilteknir þættir lögreglustarfsins eru framkvæmdir eða ef lögregla lætur hjá líða að sinna lögmætu hlutverki sínu, sbr. 2. gr. laga nr. 90/1996, þ.e. að gæta almannaoðryggis og halda uppi lögum og reglu, að leitast við að tryggja réttaröryggi borgaranna og stemma stigu við afbrotum og koma í veg fyrir athafnir sem raska öryggi borgaranna og ríkisins, vinna að uppljóstrun brota, stöðva ólögmæta háttsemi og fylgja málum eftir í samræmi við það sem mælt er fyrir um í lögum um meðferð sakamála.

Almennar málsmeðferðarreglur stjórnsýslulaga gilda um starfsemi lögreglustjóra og er að finna í 3. og 4. kafla laga nr. 37/1993. Þær meginreglur sem þar er að finna kveða á um að stjórnvald hafi leiðbeiningaskyldu og skuli taka ákvarðanir í málum svo fljótt sem auðið er og skýra málsaðila frá því ef afgreiðsla máls muni tefjast og hvenær ákvörðunar er að vænta.

4.

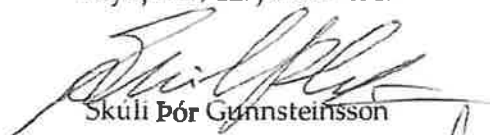
Undir verksemi nefndar um eftirlit með lögreglu fellur að greina hvort erindi sem henni berast vegna háttsemi lögreglu feli í sér kvörtun yfir starfsháttum eða kæru vegna ætlaðrar refsiverðrar háttsemi starfsmanna lögreglunnar. Með erindi [REDACTED] eru gerðar athugasemdir við starfshætti lögreglu vegna handtöku og vistunar [REDACTED] sonar [REDACTED] í fangaklefa þann 4. apríl 2021.

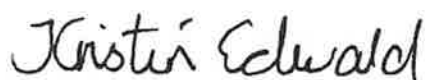
Nefnd um eftirlit með lögreglu fór ítarlega yfir erindi [REDACTED] þau gögn sem henni bárust frá Lögreglustjóranum á Norðurlandi eystra. Yfirferð nefndarinnar leiddi í ljós að ekkert athugasvert hafi komið fram við starfsaðferðir lögreglu. Nefndin telur lögreglu hafa aðhafst innan þeirra heimilda sem lögreglu eru gefnar með lögum nr. 90/1996 og lögum nr. 88/2008 líkt og gögn málsins bera með sér. Nefndin hefur því ekki forsendur til að aðhafast frekar vegna þess erindis [REDACTED]

Niðurstaða

Nefnd um eftirlit með lögreglu telur ekki tilefni til að aðhafast frekar vegna erindis [REDACTED]

Reykjavík, 12. janúar 2022

Skúli Þór Gunnsteinsson
formaður

Kristín Edwald

Þorbjörg L. Jónsdóttir